273. št. — 4. leto. Poštnina pavšalirana. Današnja številka velja K 2·— V Ljubljani, torek 8. novembra 1921.

Naročnina za kraljevino SHS
Mesečno 40 K. Letno 480 K.
Inozemstvo:
Mesečno 50 K. Letno 600 K.
Oglasi: enostolpna mm vrsta za enkrat 2 K, večkrat popust.

JUGOSLAVIJA

Plačano do
Licijalna knjižnica
Pavšalni franko
Ljubljana

Uredništvo: Wolfova ulica 1/I. Telefon 360
Uprava: trg 8. Telefon 44.
kopisi se ne vračajo.
...anjem je priložiti znamko za odgovor.

O konferenci v Portorose.

Trst, 6. nov. (Izv.) Vsled dogodkov na Madžarskem so nekatere delegacije kasneje, nego je bilo napovedano, prispele v Portorose. Radi tega se je otvoritvena seja vršila šele 29. oktobra. Predsednikom je bil izvoljen italijanski prvi delegat, baron Avezzana, podpredsednikoma pa franc. viceadmiral Faton in angleški delegat Sir Francis Dent, predsednik železniške prometne komisije na Dunaju.

Program te konference, ki je izključno le gospodarskega značaja, obsega šest točk. Z ozirom na vprašanja, na katere se te točke nanašajo, so bile iste razdeljene v tri skupine in za vsako od njih imenovana po jedna posebna komisija, v katerih so vse države (vse nasledne, potem Angleška in Francija, dočim sodeluje Amerika le kot opazovatelj) zastopane po svojih strokovnjakih.

Prva komisija, kateri predseduje Italijan Luciolli (podpredsedniki: dr. Rybar, Čeh Ficrlinger in Poljak Szarota) ima razpravljati o možnosti sklepanja kompenzacijskih konvencij glede izmenjavanja najvažnejših izdelkov, kakor živila, premoga, petroleja, rude itd. ter o možnosti sporazumov v svrho odpravljanja težav, ki jih ustvarjajo izvozne in uvozne prepovedi izvestnih izdekov in blaga.

Ta vprašanja nimajo za Jugoslavijo posebne važnosti, ker stoji ista danes glede izvoza in uvoza na najliberalnejšem stališču, kar se je na konferenci tudi z vseh strani priznalo. Do sedaj postavljeni predlogi drugih držav, zlasti Italije, grejo vsled tega za tem, da pripravijo druge države do približanja k stališču jugoslovanske zakonodaje v tem oziru.

Druga komisija se bavi z vprašanjem, kako bi se dale poštne, brzojavne in telefonske komunikacije med nasledstvenimi državami olajšati. Tudi v tej komisiji je predsednik Italijan, podpredsedniki pa so po eden Avstrijec, Madžar in Romun.

Najobširnejšo nalogo pa ima tretja komisija, ki ima po programu pripraviti sporazume v svrho hitrejšega prevažanja blaga in pasažirjev iz ene države v drugo. Tudi naj omogoči sporazume glede a) cirkulacije vagonov, b) dajanja lokomotiv in vagonov v najem, c) popravljanja krožečega materijala in d) slobodne cirkulacije vagonov (vagonov za tekočine, vagonov posebnih vagonskih družb itd).

Razven teh vprašanj tehnične nabave skušajo neke delegacije (avstrijska in laška) spraviti v tej komisiji v razpravo tudi tarifarna in sploh trgovinsko - politična vprašanja, kar gre čez priobčeni konferenčni program in bi precej prejudiciralo pogajanjem za sklepanje trgovinskih pogodb. Vsled tega se opazuje pri drugih državah v tem oziru precejšnja rezerviranost.

V tej komisiji je tudi takoj pri volitvi njenega predsednika prišlo do male napetosti. Anglež Sir Dent, ki je bil predlagan za predsednika, je izjavil, da sprejme predsedništvo, ako bo enoglasno izvoljen. Italijanski delegat je na to opozoril, da je Sir Dent že podpredsednik konference in da treba prej rešiti vprašanje, ali se te dve časti lahko kumulira. Po daljši debati se je vsled odpora laške delegacije sklenilo, da bodo predstavniki nasledstvenih držav predsedovali sejam po turnusu.

V laškem časopisju se važnost sodelovanja Angleške in Francije na tej konferenci skuša kolikor mogoče zmanjšati. Nek list je celo trdil, da imata ti dve državi le posvetovalen glas. Iz vsega se vidi, da bi hotela Italija nastopati kot protektor in voditelj nasledstvenih držav.

Koliko časa bo konferenca trajala, je še negotovo. To je odvisno od stališča, ki ga zavzemajo posamezne vlade proti poskusu razširjenja njenega programa.

Adriaticus.

Ministrski svet. -- Ostavka kabineta?

Beograd, 7. nov. Nocoj je bila seja ministrskega sveta, na kateri se je razpravljalo o ostavki vlade in sklenilo, da bo jutri predpoldne ministrski predsednik Pašić podal ostavko vseh ministrstev v roke Nj. Veličanstva kralja po davnem običaju, da vlada poda ostavko, ko priseže novi kralj na ustavo. V kompetentnih krogih se govori, da kralj bržkone ne bo sprejel ostavke kabineta g. Pašića, ker je zadovoljen s delom te vlade. Nato so razpravljali o razmerah na Madžarskem povodom zakona o detronizaciji Habsburžanov, ki je bil sprejet v madžarskem parlamentu Ako vlada do jutri dobi poročilo, da je zakon sprejet v tretjem branju bo naša vlada takoj začela razpravljati o izvršitvi demobilizacije poklicanih letnikov. Govorili so tudi o albanskem vprašanju in sklenili, da se ima veleposlaniški konferenci poslati nota, v kateri se bodo navedle zahteve naše vlade v albanskem vprašanju.

Iz zakonodajnega odbora.

Beograd, 7. nov. Četrti redni sestanek zakonodajnega odbora je otvoril predsednik g. Trifunović ob 16.30. Ko se je odobril zapisnik prejšnje seje, so se prečitale prošnje in pritožbe, med katerimi se nahaja prošnja trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu, ki prosi, da se odgodi rešitev o osemurnem delovnem času. Ta prošnja se je odstopila tretji sekciji. Pred prehodom na dnevni red je posl. Dulibič (Jugosl. klub) vprašal predsednika, ali je res, da se je podala demisija kabineta in ako se to ni zgodilo, pa se bo v kratkem zgodilo ter se torej ministrstvo nahaja v krizi, ali namerava gospod predsednik postopati po parlamentarnem običaju in odrediti, da se seje zakonodajnega odbora odgodijo do rešitve vladne krize. Predsednik Trifunovič je izjavil, da mu o demisiji ni nič znano. Nato se je razvila razprava o obliki, v kateri naj se ukinejo posamezni sklepi ministrskega sveta, ali naj se to zgodi v obliki zakona ali v kaki drugi obliki. Sklenilo se je, da se morajo radi olajšanja administracije predsedništva uredbe, ki imajo značaj zakona, ukiniti v obliki zakona, vse druge pa se lahko ukinejo tudi na poseben način. — Preide se na dnevni red. Na vrsti je uredba o občinskih volitvah v Sloveniji od 15. maja 1920 z izpremembami in popolnitvami od 17. februarja 1921., s katerimi se je ukinila ženska volilna pravica v Sloveniji in odredilo, da se bo to vprašanje uredilo potem, ko se bo v narodni skupščini razpravljalo o občinski volilni pravici za vso državo. Za mesta, ki imajo nad 10 tisoč prebivalcev, se je glede razdelitve mandatov predlagal drug način računanja. Druge izpremembe so majhne in se tičejo rokov za razne pritožbe in reklamacije, ki so se v praksi izkazali kot prekratki. Treba je tudi število občinskih odbornikov izpremeniti v liho število, ker v občinah, v katerih sta dve stranki dobili enako število odbornikov, lahko pride do fatalnih neprilik pri volitvi župana. Ta predlog se je v načelu sprejel, dočim so pri špecijalni razpravi nastale nekatere izpremembe. — Seja se je zaključila ob 18.50, prihodnja pa je določena za jutri ob 10 z dnevnim redom: nadaljevanje današnjega nekončanega dnevnega reda.

Ukinjenje vladarske in prestolonasledstvene pravice habsburške dinastije.

Budimpešta, 6. nov. Narodna skupščina je danes dopoldne v tretjem čitanju soglasno sprejela zakonski načrt o ukinjenju vladarske pravice kralja Karla IV. in prestolonasledstvene pravice Habsburške dinastije.

Budimpešta, 7. nov. Posebna izdaja uradnega lista, ki je izšla včeraj popoldne, priobčuje besedilo s promugacijsko določbo združenega zakona o detronizaciji bivšega kralja Karla in habsburške vladarske hiše. Zakon je stopil v veljavo oni dan, ko je bil priobčen.

Budimpešta, 7. nov. Kakor se govori v političnih krogih, se bo demisija vlade, ki je bila nameravana po sprejemu zakona o odstavitvi Karla Habsburga, iz političnih razlogov odgodila. V soboto zvečer so po nalogu pariškega poslaniškega sveta prišli tukajšnji zastopniki velesil k ministru grofu Banffyju in izrazili v imenu svojih vlad željo, da naj madžarska vlada odredi vse potrebno, da v bodoče noben Habsburžan niti po svobodni volitvi ne bo mogel priti na madžarski prestol.

DEPORTACIJA KARLA IN ZITE.

Budapešta, 6. nov. Razkralj Karl in razkraljica Zita sta dospela s posebnim vlakom ob devetih zjutraj v Galac, kjer sta ju sprejela general Rujinski in pristaniščni poveljnik. Kraljeva dvojica je odšla na krov parnika »Principessa Marija«, ki je kmalu odplul v Sulino. Tamkaj bodo vkrcali dvojico na angleški torpedni rušilec »Cardiff«, ki ju bo peljal v Carigrad.

Pariz, 6. nov. Po vesti iz Funchala (Madeira) so tamkaj že določili stanovanje za razkralja Karla in razkraljico Zito.

Beograd, 6. nov. Ministrskega predsednika je posetil danes angleški poslanik na našem dvoru Halban Young, ki je naznanil ministrskemu predsedniku, da je razkralj Karl po Donavi dospel v Galac, odkoder ga prepeljejo na otok Madairo.

KARL — NAJVEČJI DESERTER.

Budimpešta, 6. nov. Po koncu dopoldanske seje narodne skupščine je dal poslanec Szmerecsanyi poklicati k sebi v kuloar poslanca Benka in ga je vprašal, ali je na včerajšnji seji zbornice res rekel, da je kralj največji dezerter. Ko mu je Benko to potrdil, ga je Szmerecsanyi dejansko napadel. Drugi poslanci so ju razdružili. Benko je takoj nato pozval Szmerecsanyija na dvoboj.

ARETACIJA KARLOVIH PRISTAŠEV

Budimpešta, 7. nov. Državno pravdništvo je za bivšega zunanjega ministra dr. Gratza, ki je bil zadnje dni večkrat zaslišan, odredilo preventivni zapor. Tuci v provinci se nadaljujejo uradne preiskave, ki se nanašajo na kraljev puč. Policijski ravnatelj v Subotišču, ki je povodom prisotnosti razkralja zaprisegel redarstvo za Karla, je odstavljen in se je proti njemu uvedla preiskava.

PROMETNA KONFERENCA V PORTOROSE. — RAZDELITEV KURIVA.

Portorose, 6. nov. Prometna konferenca se je pečala danes o razdelitvi kuriva, da bi se bilo moči izogniti odvečnim transportom premoga in preveliki obremenjenosti železnic, ki bi nastala vsled tega. Sedaj se bo prepeljaval premog iz Gorenje Šlezije v Italijo, premog iz saarskih premogovnikov pa na Madžarsko. V gospodarski komisiji se je vršilo posvetovanje o predlogih, na podlagi katerih bi se v kratkem ukinila uvozna in izvozna prepoved med nasledstvenimi državami. Poštna komisija se je posvetovala o znižanju nekih pristojbin v mednarodnem prometu, posebno o tranzitnih in različnih drugih poštnih pristobinah.

PADANJE DINARJA. — MORATORIJ?

Beograd, 7. nov. Demokratski poslanci iz Beograda in trgovci so imeli danes konferenco, na kateri so razpravljali o vzrokih padanja dinarja in o ukrepih, katere bi morala vlada takoj izvršiti, da bi se ustavilo vsaj nadaljnje padanje vrednosti dinarja. Na konferenci sta govorila tudi namestnik finančnega ministra dr. Krizman in bivši finančni minister Veljković. Po mnenju dr. Krizmana sta samo dve možnosti, da se reši kurz dinarja in sicer: prepoved arbitraže in uvedba državnega monopola za tuje valute. Zadnje je posebne važnosti zato, ker je splošno mnenje, da imajo zasebniki velike množine tujih valut, katerih ne dajo v promet in s tem otežujejo kurzne in trgovske operacije z inozemstvom. V trgovskih krogih zopet mislijo na to, da bi se ponovno zahtevala proglasitev moratorja, temboljker je velik del državljanov poklican na orožne vaje.

IZPREMEMBE V NAŠEM KABINETU.

Zagreb, 7. nov. »Večer« poroča iz Beograda: Vaš dopisnik doznava, da vlada ne bo podala formalne demisije, temveč da se bo v najboljem primeru izvršila delna izprememba v kabinetu, dočim namerava vlada v najkrajšem času stopiti pred skupščino s posebnim ekspozejem o zunanji in notranji politiki. Na ta način misli vlada vprašati skupščino za nadaljno smer v zunanji in notranji politiki države.

RADIKALNA KONFERENCA PRI PAŠIČU.

Beograd, 7. nov. Danes je bila v stanovanju g. Pašića konferenca članov kabineta, ki pripadajo radikalni stranki. Razpravljali so o notranjepolitični situaciji.

S čim se vse pri nas baranta.

Pojmovanje države in njenih nalog se je v 20. stoletju temeljito izpremenilo. Po francoski revoluciji je bil namreč razvoj političnega in gospodarskega liberalizma opredelil osnovne funkcije države na ta način, da ji je pripisal ureditev in varstvo samopolitičnega udejstvovanja človeške družbe. Naloga državnega organizma na znotraj se je videla v tem, da omogoča politično samopravo s pomočjo parlamentarizma. Zato smo imeli ministrstva, ki so vsa več ali manj skrbela samo za pravilni razvoj državljanskega življenja. Liberalizem pa je bil dodal državi še pravno zaščito njegovih gospodarskih interesov, torej svobodne trgovine, svobodnega delovnega razmerja, z eno besedo z državno oblastjo utemeljenega svobodnega kapitalističnega gospodarstva.

Posledica takega pojmovanja države je bila, da se je industrijalni razvoj povzpel v nepričakovane višine in da so se pojavile nove plasti narodov, ki so zahtevale ogromne naloge od države same. Velikanski obseg socijalističnega gibanja proletarskih mas in nezanikani pomen istih za socijalno in kulturno dinamiko posameznih držav se je kaj kmalu odseval v socijalni zakonodaji, ki je v sedanji dobi končnoveljavno dobila obseg posebne znanosti.

Že sam razvoj zakonodavstva socijalnega življenja priča, v kaki meri se zavedajo sodobne države socijalnih nalog, ki jih od njih zahtevajo široki, ekonomsko zapostavljeni slojl. O 20. stoletju govorimo, da bo postalo naravnost socijalno stoletje. V vidu te razvojne smeri se sodobne države čedalje bolj zavedajo, da so socijalne tvorbe, ki naj vsestransko ščitijo gmotno blagostanje in duhovni razmah njenih državljanov. To kulturno in socijalno nalogo mora država nepristransko uveljaviti napram vsem stanovom, predvsem pa napram ekonomsko slabejšim plastem.

Danes vemo, da je kultura, gospodarstvo, tehnika in industrija odločilni činitelj sile in ugleda države in pa tiste milijonske množice, ki te dobrine v prvi vrsti ustvarjajo. Državni aparati morajo postati svobodno izbrane organizacije interesov teh milijonskih množic. Ti interesi so združeni z dejstvom dela. Zato mora moderna država osredotočiti njeno celokupno zakonodavstvo in skrb socijalnemu vprašanju, ki je vprašanje varstva socijalno, gmotno in kulturno zapostavljenih narodnih večin. Varstvo dela, socijalno zavarovanje, gospodarska politika v smeri zaposlenosti širokih ljudskih mas, državne statistike eksistenčnih prilik delavskih slojev in na tem temelju izvedena državna zaščita mezdnega razmerja — vse to bi moralo spadati v središče strankarskih programov, ki hočejo veljati za moderne in pa k poglavitni skrbi sodobne, kulturnega in socijalnega smotra zavedajoče se države.

Ko se je ustanovila naša država, tedaj je bila postava posebnega ministrstva za socijalno skrb le izraz tega, kar se je bilo izvršilo pri vseh državah kulturnega sveta. Tudi ni bilo nič čudnega, ako so neke izrazito kapitalistične stranke osvojile obsežne načrte socijalne zakonodaje. Toda nadaljni razvoj našega strankarskega in državnega življenja je krenil v nizkotno smer, ki izigrava celokupno državno upravo in izrablja vladno moč v zagrizene osebne in partijske namene. Tozadevni prispevek je današnje vprašanje socijalnega ministrstva.

Sedanja koalicijska vlada je bila nedavno ukinila pokrajinska poverjeništva za socijalno skrb, danes pa znamo za resen sklep vlade, ki prepušča odločitev o vprašanju ukinjenja toli važnega ministrstva za socijalno politiko vladnim strankam. Predočimo si brezmejno hinavščino in cinizem, ki je združen s tem sklepom. Še na nedeljskem kongresu je demokratična stranka svečano proglasila, da odobrava v polnem obsegu delo svojega socijalnega ministra in da smatra za dolžnost javne uprave, da deluje vsestransko proti dražabnim zlom, da čuva narodno zdravje in prevzame varstvo ekonomsko zapostavljenih slojev, invalidov in delavstva. Posebno ministrstvo za socialno skrbstvo je bistven izraz moderne in kulturne države. Pri nas pa si demokratska stranka dovoli izpostavljati vprašanje posebnega ministrstva za socijalno politiko odločevanju »vladnih strank«. Vlada pa sestoji iz eksponentov istih strank.

Kakšni velevažni državni interesi so nagnili demokratsko stranko, da je vobče dovolila razpravljanje o ukinjenju socijalnega ministrstva! Gre pač za enostaven političen trik proti radikalni stranki, ki je v vprašanju socijalne opredelitve državne uprave nesodobna. Da to razvidi narod in da se iz tega kuje strankarski kapital, zato je pri nas mogoče, da se igraje razpolaga s stvarmi, ki bi morale biti izven diskusije stranke, ki hoče veljati za pobornico naprednosti in socijalnega demokratizma.

Celo z obstojem ministrstva za socijalno politiko torej smejo vladne stranke poljubno mešetariti. V državi pač primanjkuje proletarskega in socijalno navdihnjenega javnega mnenja, na katerega bi se morale ozirati. Seveda bi bilo romantično misliti, da bo iz kapitalističnih ministrov sama po sebi vzklila skrb za socijalne ideale.

NAPAČNE VESTI IZ PORTOROSE.

Trst, 6. nov. Po nekaterih slovenskih časopisih se širijo vesti, datirane iz Portorose, s katerimi se prikazuje delovanje na konferenci v zelo neugodni luči. Tako se je poročalo, da je naša in češka delegacija izjavila, da z Madžari sploh ne razpravlja, da je skušala italijanska delegacija v tem pogledu posredovati, a brez uspeha in da se vsled tega konferenca v najkrajšem času razide. Drugo izvirno poročilo iz Portorose v nekem ljubljanskem dnevniku ve povedati, da se potek razprav zavlačuje vsled tega, ker se morajo jugoslovanski, češkoslovaški in poljski delegati za vsak sklep prej obrniti do svojih vlad. Temu slednjemu poročilu nasproti je treba ugotoviti, da na konferenci do danes sploh ni bilo še priložnosti za kak definitivni sklep in da vsled tega seveda tudi ni bilo treba prositi vlade za posebna navodila. Kakor izhaja po informacijah iz krogov, ki so o poteku razprave v Portorose dobro poučeni, so vobče te vesti od kraja do konca neresnične in ne prihajajo iz Portorose. Najbolj verjetno je, da prihajajo take vesti, ki imajo s... posebni namen, po drugih ovinkih ... slovenske liste, ki jih najhitreje, ne da bi poznali pobliže njih zvezo in tendenco, prevzmajo v dobri veri. Iz slovenskih listov prehajajo potem te vesti v graške in dunajske časopise in z Dunaja kot poročila iz slovenskega izvora nazaj v Italijo, kjer delujejo hujskajoče proti Jugoslaviji.

FRANCIJA NIMA ZAHRBTNIH NAMER?

Mont Pellier, 6. nov. Predsednik republike Milerand je imel na dijaškem kongresu govor, v katerem je izjavil, da je Francija nadvse miroljubna država, da pa zahteva neizprosno izpolnitve obveznosti, ki izvirajo za njo iz reparacij in popolno varnost. Kakor hitro bo Francija dosegla svoje pravice, je ne bo ničesar več odvračalo od tega, da ne bi vzpostavila z vsemi državami mirovnih odnošajev in resničnega prijateljstva, katerega bi ne kalile nobene zahrbtne namere.

JDS v boju za socijalno pravičnost!

Rešitve raznih nujnih socijalnih vprašanj tudi meščanske vlade ne morejo zanikavati. Vendar jih do tega ni privedla mogoče socijalna uvidevnost, ampak izključno le pritisk od spodaj. Vsa socijalna politika meščanskih strank se vrši pod pritiskom revolucijonarnih delavskih množic. Revolucijonarno gibanje pa je začelo vsled poloma kapitalističnega reda med vojno in po vojni.

Razredna zavest delavnega ljudstva se je jačila in solidarnost vseh onih, ki žive od dela svojih rok, postaja preko gesel in besedičenja živa resnica. Kapitilistična manjšina (ki ima pa vso moč v svojih rokah) se razredno solidarnemu nastopu delavnih množic ne more izogniti in zato popušča. Kapitalistična vlada priznava in izvaja socijalne reforme.

Skoraj pri vseh socijalno reformnih naredbah in zakonih, ki jih je izvedla vlada posedujočih, pa dobro čutimo pomanjkljivost in površnost, s katero se izvajajo. Vsa socijalna politika je plod kompromisarstva na račun delavnega ljudstva. Kapitilistična vlada strogo čuva interes posedujočih. Za vsakogar je jasno, da sta doslednost in program tuja svojstva. Kapitalističnim izvrševateljem socijalnih reform, ker če bi to ne bilo, bi morali v socijalistične vrste. Tega pa kapitalistični socijalni reformatorji sigurno ne bodo storili. Še naprej bodo šušmarili v socijalni politiki z zlobnim namenom, uvajati reforme tako, da privedejo vse ad absurdum in diskreditirajo socijalni pokret.

Zato moramo z največjo čuječnostjo sprejeti namišljene dobrote, ki jih dajejo soc. reformatorji mešč. strank.

Predrzna nesramnost je, da se na primer pri nas JDS, kot zastopnica kapitalističnega gospodarskega reda, sploh upa stopiti pred delavno ljudstvo kot zaščitnica in propagatorica socijalnih reform. — S tem, da ima JDS v rokah mnistrstvo za socijalno politiko in posamezne pokrajinske oddelke tega ministrstva, še ni nikjer rečeno, da jo opravičuje izreči samo besedico v imenu jugoslovanskega proletarijata. Ravno pod patronanatom JDS se s socijalnim resorom izvaja nad delavnim ljudstvom eksekutorstvo, ki je zavora vsakemu poštenemu socijalnemu delu.

V ministrstvu za socijalno reformo preobvladuje mentalitet kranjskega liberalizma, ki smatra socijalno delo kot torišče dobrodelne bratovščine. Vse dobro izhaja iz neprostovoljnega hotenja deliti miloščine, ne pa iz pravice in prava do dobrin, ki jih proizvaja družba.

S sovražnostjo je spremljala JDS vsako mezdno gibanje delavnih skupin. V vsakem slučaju in povsod je nastopala JDS s kapitalistično trdovratnostjo proti upravičenim zahtevam po zboljšanju socijalnega položaja neposedujočih. V spomin kličemo samo mezdna gibanja industrijskega delavstva, in gibanja javnih in privatnih nameščencev. Kapitalistu groš in delavcu knof, to je bila maksima JDS pri vseh mezdnih gibanjih. Če so pri JDS tako socijalno pravični, zakaj niso že pred štrajki dovolili, oz. izposlovali zboljšanje mezd in plač? Zakaj so morale delavne skupine vse doseči le z bojem na nož in puškina kopita?

JDS ima v programu, da ustanavlja strokovne organizacije v obrambo gospodarsko šibkejših. Kdaj je še JDS smatrala resno potrebo udeleževati se strovkonega dela. Nikdar! JDS bi naj bile kvečjemu strokovne organizacije dobre v volilni borbi, da volijo kapitalistične kandidate.

Koliko umevanja ima JDS za socijalno politiko, kaže tudi boj za nezgodno, bolniško in starostno zavarovanje. Se danes visi vse v zraku, akoravno je to prašanje tako nujno, da bi moralo biti že zdavnaj rešeno. Nasprotno, obeta se nam skrpucalo, ki bo v posmeh vsakemu socijalnemu zavarovanju.

Liberalni minitster za socijalno politiko bi že zdavnaj moral izvesti zakon o varstvu dela. Delavna moč se nemoteno zrablja, ob našemljenih frazah o svobodnem državljanstvu.

In tako bi še naprej lahko naštevali nepregledno vrsto nesocijalnih pasivnosti ministrstva za socijalno politiko.

Sicer pa čemu naštevanja, čemu dokazi! Stranka, ki se zavzema za kapitalistični družabni red je antisocijalna in sovražnica proletarijata.

Pred Waschingtonsko konferenco!

Na programu Washingtonske konference, ki se sestane v kratkem, stoji med glavnimi točkami problem svetovnega razoroženja.

Kdo se ne bi razveselil ob misli, da se države nehajo oboroževati, da se razpustijo milijonske armade in porabijo kolosalne bojne ladje za človekoljubnejši namen. Premislimo, kako neizmerna bogastva bi se po vsem svetu zopet privedla v korist ljudski blaginji, koliko težkih milijard vojnih in vojaških kreditov, votiranih po kulturnih državah vojnim ministrom, bi nehalo služiti v negativne svrhe. Kak idiličen čas bi nastopil, ko bi se te velikanske vsote porabile v kulturne svrhe, za povzdigo šolstva in znanosti in umetnosti, obrtnosti, industrije in melijoracije poljedelstva. Zlata doba človeškega rodu, kakor jo poznamo le iz pripovedk o bajnih časih, ki jih nikdar ni bilo na svetu.

Ki jih nikdar ni bilo na vetu!

Zato pa tudi mi danes s tako maihnim zanimanjem sprejemamo poročila o pripravljajočem se razpravljanju o splošnem razoroženju. Po eni strani poznamo zgodovino haaških mirovnih konferenc in njih truda za pomirjenje in razoroženje narodov. Vemo, da jim je sledila svetovna, pač najstrašnejša in najbolj krvava od vseh vojn, ki nam jih popisuje zgodovina. V Haagu so se včasih sklepale konvencije o mednarodnih normah v prid človekoljubnosti v vojnah. In vendar so se v svetovni vojni uporabljali podmorski čolni in strupeni plini, metalci plamenov in vsa prava nič človekoljubna sredstva, kakor jih poznajo v primitivni obliki nekulturna ljudstva z avstralskih otokov ali srednje Afrike.

Na kake razloge se moremo opirati, da bi upali za bodočnost na boljše uspehe mednarodnega pobratenja in razoroženja? — Samo en pogled po svetu zadostuje, pa imamo dovolj točno in jasno perspektivo bodočega. Kakor vedno so tudi sedaj narodi grupirani v vrsto sovražnih si taborišč, ki le čakajo, kdaj bo nasprotnik toliko oslabljen, da spopad ne bo pomenil prevelikega rizika. Ako bi bilo zadostno upanje na uspeh, bi se sovražne si države zgrabile raje danes ko jutri. Zakaj v srcih ni razpoloženja za bratstvo in mir, nego za nasprotno. Na kaj naj se tedaj naslonijo mirovne težnje?

Odgovor nam danes pokaže na one glavne velesile, katerih volja danes odločuje v svetovni politiki. Dokler se te vodilne velesile ne spro in spopadejo med seboj, lahko dikturajo svetu mir in razoroženje. Pravila o mednarodnem miru in vseobčni razorožitvi bi veljala toraj za vse srednje in male države po širokem svetu, velesile pa, ki odločajo o tem, bi se same seveda prav gotovo ne razorožile. V najboljšem slučaju bi sporazumno omejile oborožitev na ono mero, ki se jim zdi v svrho »varnosti in ravnotežja« potrebna. Toda kdo je tako naiven, da bo šlo razoroževanje velesil tako daleč, da bi bila njih bojna moč enaka n. pr. premagani Nemčiji!

Kadar bodo izginile sporne zadeve med narodi ali kadar bodo vsaj vodilne plasti v narodih iskreno hotele eventualne spore reševati po drugih načelih, šele tedaj nam je upati na uspehe. Ta sprememba pa zahteva velikanski preobrat vsega družabnega reda, toda preobrat, ki temelji na etični preporoditvi človeškega rodu. Kdo, ki ni utopist, si upa doživeti take čase?

Nemška vlada.

Wirthovo minitrstvo v Nemčiji je prevzelo ob svojem nastopu pogoje takozvanega londonskega ultimata, po katerem mora Nemčija izpolniti vse določbe versaillske mirovne pogodbe. Poleg Wirtha je bil najdelavnejši član tega kabineta minister Rathenau, ki je v sporazumu s Francijo izdelal gospodarsko pogodbo v Wiesbadenu. Ta vlada pa je imela težko skrb radi odgovornosti napram strankam v zadevi gornje - šlezijskega vprašanja. Wirth je namreč najbrž sam vedel, da antanta iz samoobrambnih ozirov ne bo prisodila Nemčiji bogatih premogokovnikov, toda iz taktičnih notranjepolitičnih razmer je bilo treba zagroziti, da nemška vlada odstopi, če izpade odločba v Gornji Šleziji v prid Poljske. V Ženevi je bila izrečena obsodba in Nemčija je izgubila ogromne množine premoga in železa. Nemška vlada je vedno trdila, da je gospodarsko ozemlje v Šleziji nedeljivo. Zveza narodov se je temu spretno izognila, da je določila za to ozemlje posebno upravno cono. Nemška vlada je stala pred alternativo, da odstopi ali pa brezpogojno sprejme te pogoje ter imenuje v določenem roku delegata v razpravno komisijo s Poljsko. Wirth jo je srečno izvozil iz tega kritičnega položaja. Valda je formelno odstopila, toda težave so bile kljub temu precej velike. Razen centruma in večinskih socijalistov so vse stranke odpovedale sodelovanje in celo centrum je bil pripravljen, da žrtvuje svojega člana Wirtha. V tem odporu se je posebno eksponirala nemška ljudska stranka, ki je denarno najmočnejša ter ji pripada tudi znani Hugo Stinnes. Toda Briand je pri svojem odhodu v Ameriko povedal v francoskem parlamentu, da bo Nemčija plačala z vlado ali pa brez vlade, ker imajo še zlasti člani ljudske stranke toliko zasebnega premoženja, da lahko plačajo. Krizo v nemški vladi je rešil predsednik republike Ebert s tem, da je poveril sestavo vlade Wirthu brez ozira na to ali ono stranko. Wirth je res pred nekaj dnevi predstavil parlamentu tako neodvisno vlado, ki pa je dobila pri glasovanju večino. Precej so k temu pripomogli demokrati, ki so dovolili svojemu članu, da še ostane v vladi. Prazno je ostalo le še mesto, ki ga je imel doslej Rathenau, kar posebno v Franciji z nezaupanjem gledajo. Sedaj je že imenovan delegat Schiffer za Gornjo Šlezijo, kar je storila nemška vlada, da je istočasno formalno izjavila, da ne prizna antantne razsodbe.

Edini pametni izhod za Nemčijo je, da izvrši voje obveznosti, skrb antante pa mora biti, da ne pripelje Evrope v propad.

Gospodarstvo.

Amerikanski projekt svetovne banke.

Trst, dne 5. novembra 1921.

Na drugi seji ekonomske komisije portoroške konference, dne 31. oktobra, je priobčil amerikanski predstavnik, kolonel Smith, ki prisostvuje konferenci kot »opazovatelj« in ki je svoj čas sprožil v dunajski reparacijski komisiji idejo sestanka nasledstvenih držav v svrho sporazumevanja o nekih gospodarskih vprašanjih (sedanji portoroški program), vdeležnikom projekt amerikanskega finančnika Franka Vanderlipa o ustanovitvi svetovne banke. Vanderlip velja za kapaciteto v finančnih vprašanjih. Svoj čas je bil tudi finančni minister in potuje sedaj po Evropi, da se na licu mesta pouči o vzrokih valutne krize.

Svoj projekt je objavil najprej na Dunaju, dne 21. oktobra t. l. Sedaj ga je kolonel Smith predložil portoroški konferenci na uvaževanje.

Vanderlip konštatira pred vsem, da ne obstoji valutna kriza samo v Avstriji. Finančni ministri skušajo prepad proračunskih deficitov napolniti z emitiranjem novčanic. Posledica tega je zmanjšanje vrednosti dotične valute, kar zopet povzroča obrezuspešenje poskusov priti do proračunskega ravnotežja in vstvarja potrebo po novih emisijah. Demoralizacijo pospešujejo špekulacije in beg kapitalov iz ene države v drugo. Naposled je ta demoralizacija dovedla do panike.

Nobenemu finančnemu ministru se ni posrečilo doseči proračunsko ravnotežje? Kaj torej storiti? Tu je potrebno izredno sredstvo.

Vanderlip opozarja torej, da so svojčas v Ameriki, vsled slabe bančne organizacije, nastopale valutne panike. Amerikanci so potem izdelali svoj sistem ene rezerve zvezne banke in so mobilizirali v deželi se nahajajoče zlate rezerve na način, da so sedaj mnogo bolj učinkovite in koristne nego prej. Na isti način bi se moral v Evropi organizirati finančen zavod, ki bi vredil sedanje kaotične razmere.

Tej banki bi morale vse države, kjer bi ista delovala, dovoliti eksteritorijalnost za njena poslopja, jamstvo proti davkom in ji zagotoviti, da se cirkulaciji njenih bankovcev ne bodo delale težave. Kapitali bi prihajali od povsod, kjer se more dobiti zlato. Organizacija bi morala biti taka, da bi se glavnice sicer primerno obrestovale, toda v tem oziru bi morala biti določena meja in prebitek bi šel na korist različnih vlad po primernem razmerju.

Vanderlip ne vidi težave v pridobivanju kapitalov, temveč v sestavljanju direkcije, v katero bi morali vstopiti najboljši finančniki.

Nasproti pomisleku, da bankovci te banke ne bi cirkulirali zraven neizmerne množine sedaj veljavnih novčanic, priznava Vanderlip sicer, da od časov angleške kraljice Elizabete, ki je zraven dobrega denarja spravila v promet tudi slabega in je konstatirala, da je slabi pregnal dobrega, velja takozvani Greshamov zakon (Gresham je bil njen finančni minister), ki se glasi da ne moreta obstajati dva neenaka denarja, eden zraven druzega, temveč da izganja slabi dobrega. Sedaj pa, pravi Vanderlip, je prišel moment, ko se ta zakon spreminja. Na Dunaju je opazil, da zahtevajo trgovci, da se jim roba ne plača več v domači, temveč v tuji valuti. Domača je namreč izgubila že tako daleč vsako vrednost, da se je že vsi branijo. Emisija nove zdrave valute po neki banki z zlato rezervo bi torej krožila in polagoma nadomestila dosedanje slabe valute.

Države, v katerih bi se nahajala podružnica te banke, ne bi smele prepovedati, da se sklepajo pogodbe v njeni valuti. Na ta način bi se v najkrajšem času vse pogodbe sklepale v zdravi valuti. Ta banka pa bi svoje transakcije opravljala le z drugimi bankami in z vladami in ne s posamezniki. Njene emisije novčanic bi bile enake po vsej Evropi in bi se mogle glasiti na dolarje, kar pa ni bistveno. Emisija bi bila v stalnem razmerju z neko minimalno zlato rezervo in bi vrhu tega bila zajamčena po trgovskem papirju z indosementom kake banke. Podružnica vsake države bi imela svoj lokalni upravni svet pod predsedništvom enega člana centralnega upravnega sveta.

Evropa ne sme pričakovati, da bo Amerika vresničila to idejo. Amerika je preveč oddaljena in premalo razume težavni položaj Evrope. Tudi od vlad ni pričakovati mnogo. Nacijonalna nasprotstva in zaslepljenost državnikov ovira vsako resnejšo inicijativo. Vanderlip pozivlje za to najrazsvetlenejše predstavnike različnih gospodarskih pokretov, naj se zberejo in naj vzamejo rešitev iz sedanjega katastrofalnega položaja v svoje roke.

Amerika, kakor rečeno, ne prevzame inicijative, a gotovo bi sodelovala pri vsakem razumnem finančnem programu, ki bi se bavil z ustanovitvijo evropejske rezervne banke. Posebno bi tudi prispevala k stvarjanju zlate rezerve, ako bi imela upanja na primerno korist.

To so v glavnih potezah Vanderlipove misli. Kolonel Smith je še dostavil, da bi se zlato za rezervo prav gotovo našlo tudi v Evropi, ker bi taki banki svoje zlato in druge kapitale zaupali tudi tisti, ki sedaj iz nezaupnosti proti lastni vladi in domačim bankam držijo svoj denar doma.

Smith je potem še naznanil, da pričakuje v najkrajšem času še potrebnejše podatke in pojasnila, ki jih hoče tudi priobčiti.

Portoroška konferenca je ta projekt vzela na znanje in prepustila posameznim delegacijam, da o istem obvestijo svoje vlade

Adriaticus.

+ **Dobava denat. (gorivnega) špirita.** Ker se je špirit izdatno podražil, se je urad za pospeševanje obrti v Ljubljani odločil preskrbeti obrtnikom večjo množino denat. špirita po nizkih cenah. Interesentje naj obvezno prijavijo svoje potrebščine najkasneje do 12. t. m. na naslov Urada za pospeševanje obrti, Ljubljana, Dunajska cesta št. 22.

+ **Konferenca o uvozni carini na monopolne predmete.** Generalna direkcija carine v Beogradu sklicuje na dan 10. novembra ob 9. uri dopoldan konferenco interesiranih industrijalcev, ki proizvajajo monopolne predmete in sicer cigaretni papir, smodnik, dinamit, petrolej, sol in vžigalice o uvozni carini na monopolne predmete, ki do sedaj ni obstojala, ki pa je v svrho zaščite domače industrije potrebna. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani pozivlja radi tega interesente, da se zglasijo v zbornični pisarni radi določitve delegatov za konferenco.

+ **Ne Nemškem se pridno dela.** Število brezposelnih na Nemškem je padlo v septembru t. l. z 233.000 na 183.000. Nemška vlada je odklonila predlog saške vlade, da bi se na 9. dan meseca listopada, spominski dan revolucije ne delalo v državnih podjetjih.

+ **Draginja na Dunaju.** Zadnje dni se je na Dunaju vse silno podražilo. Cena sladkorju je poskočila s 182 na 336 K za kg, moka s 180 na 200 K za kg. Obenem se poroča, da se bo poštnina za pisma podražila za 150 odstotkov, za poštne pakete pa za 200 odstotkov.

+ **Naša valuta in izvoz moke.** Naša moka se ni mogla izvažati v Češkoslovaško, ker je bila amerikanska mnogo cenejša kot naša. Ker stoji sedaj

---

Michel Zevaco:

„NOSTRADAMUS.“

In vztrepetal je. Royal de Beaurevers je vztrepetal. Še nekaj hipov je trajl v njegovi duši boj med usmiljenjem in osveto. Ko pa se je Marija osvestila in planila na noge, izkušaje se spomniti, kaj jo je vrglo na kolena, je nadvladalo sočutje. Toliko da ni tudi on zaihtel, premagan po grenkem joku njene bede...

»Uboga žena!...« je zamrmral sam pri sebi.

»Zbujeni ste?« je rekla Marija Croixmartska trepetaje. »Odklej? Kaj sem počela, odkar ste se zbudili?«

»Ničesar, gospa«, je rahlo odvrnil Royal de Beaurevers.

»Ničesar, gospa,« je rahlo odvrnil Royal de Beaurevers.

»Ničesar? Res ne? Povejte, sinko, ne skrivajte mi resnice. Zdi se mi, da sem govorila... bržkone čudne stvari. Kaj sem rekla?...«

»Ničesar niste rekli, gospa...«

V njenem pogledu se je zrcalil sum. Zdrznila se je in povzela:

»Ali nisem dejala, da mi je ime — nisem li povedala svojega imena?...«

»Madame,« je velel Beaurevers, »znano mi je, da ste gospa brez imena. Jaz se zovem Royal de Beaurevers. In vi ste mi ponudili zavetje. Dali ste balzama na mojo rano. To je vse, kar vem.«

Vesel usmev je obstal Mariji bledo lice in zaigral na njenih bednih ustnicah, ki se že tako dolgo niso nasmehnile. Naglo je razvezala mladega moža ter mu prenovila obkladek. Dočim je opravljala ta posel z neimerno nežnostjo in legotnostjo, je premišljal Royal de Beaurevers:

»Ne bom je kaznoval, uboge žene. Ako jo moji pajdaši izduhajo ter se jo drznejo pozvati na odgovor zaradi njene prošlosti, gorje jim!... In vendar — ali morem ostati še delj pod ovaduhinjo streho? Pod streho hčere velikega profosa, ki ljudstvo še danes preklinja njegov spomin! — stari Brabant je vztrepetal, če je le slišal njegovo ime!... Ne, iti moram... in vendar, kdo ve, koliko je pretrpela nesrečnica in kaj jo je zapeljalo v njeno strašno dejanje!...«

»Ali vam je bolje?« ga je vprašala Marija Croixmartska, ko je zavezala rano.

»Dosti bolje, gospa. Vaši dobrotljivi skrbi dolgujem hvalo, da zdaj lehko vstanem in se poslovim...«

»Kaj!« je vzkliknila s prestrašenim glasom. »Iti hočete? Vzlic rani?«

Royal se je zasmejal.

»Prava reč! Kar se tiče ran, sem videl dosti hujših, in tudi sam jih nisem izkupil baš malo. Kolikokrat se mi je zgodilo, da sem moral ves krvav zajahati konja in dirjati od zore do mraka, ne da bi si imel položiti na rane kaj drugega nego mokro cunjo!«

»A saj vas vendar zasledujejo!« je povzela žena v silnih skrbeh. »Nikarite ne hodite od tod!«

»Treba je. Za tiste, ki me zasledujejo,« je dodal s trdnim glasom, »pa je najbolje, da mi jih vrag ne prinese naproti. In zraven — vsaka stvar mora imeti nekje svoj konec. Kaj pa sem drugega nego obešenjak? To se pravi, da ne uidem dnevu, ko se zazibljem na profosovi vrvi. Danes ali jutri — razlika je bogme brez pomena.«

Marija Croixmartska ga je v skrivnostnem razburjenju prijela za roko in mu nekam blodno pogledala v oči. Zdelo se je, da ji sili nekaj na jezik, ona pa se ne upa. Čez hipec je zajecljala:

»S t e l i p o z n a l i s v o j o m a t e r ?...«

»Da,« je rekel Royal de Beaurevers prostodušno. »Moja mati je bila Mirta, ki je živela na »Dvoru čudežev«. Tam so me tudi vzgojili. Kakor vidite, se ne imenujem po krivem obešanjaka. Nekdo, je dodal z mrklim grohotom, »mi je itak že povedal, da je moj posel strašnejši od tistega, ki ga opravlja veliki profos...«

Marija je brezupno pobesila roke.

»Njegova mati je bila Mirta,« je zamrmrala. »Blazne sanje mojih ubogih, zbeganih možganov!... Povejte, sinko — ženska, ki je bila z nami na pogorišču tiste krčme, je potemtakem morda — —«

»Mirta mislite?...«

»Da. Njen brat ste?« je vprašala Marija trepetaje.

»Mirta je moja dobra sestrica. Da, gospa, njen brat sem...«

Marija Croixmartska se je počasi odmeknila. Globok vzdih je napel njene grudi. V mrkli žalosti je zmajala z glavo in zamrmrala:

»Podobnost? Sanje!... In če bi mu tudi bil podoben?... Kolikokrat se zgodi, da je obraz podoben obrazu!... Oh, krute blodnje mojega srca, ki se še vedno noče odreči nadi!...«

Odšla je iz sobe. Royal de Beaurevers se je oblekel z naglico, ki je pričevala, kako zelo se mu hoče od tod — vzlic bolečinam, ki so mu izvabljale obilico kletvic in zmrdlijajev. Nato je krenil v spodnjo izbo, kjer ga je čakala Gospa brez imena.

»Hvala vam, gospa. Hvala za gostoljubje... in za vaš balzam; kakor vidite, me je ozdravil. Hvala in... zbogom.«

Nekaj obupnega je presunilo Marijino srce. Sklenila je roke in vprašala z nežnim glasom:

»Kaj ne, da se še oglasite?...«

Zdrznil se je. Oglasiti se — pri ovaduhinji!...

»Težko da,« je rekel malone trdo. »Ne verjamem.«

Marija je sklonila glavo. Solze so se ji udrle po bledih licih... Royal, ki je pogledal nanjo s praga, je zaustavil korak. Uboga žena! Toliko muke — in čemu?... Ni se mogel odločiti. Njene solze so ga skelele. Zdrznil se je... in zdajci je skočil k nji, prijel jo za obedve roki, pripognil koleno do tal, poljubil jo na bele prste in zahropel s čudnim glasom:

»Nu da — nu da!... Oglasim se — prav gotovo se oglasim!«

To rekši je planil iz hiše...

(Dalje prih.)

naša krona jako sabo, konvenira češkoslovaškim trgovcem zopet naša moka. Kakor čujemo, je paromlin »Union« v Osijeku odposlal že več vagonov moke v Prago.

+ **Padec angleškega izvoza in uvoza.** V septembru letošnjega leta je padel uvoz v primeri z lanskim letom istega meseca za 65,638.629 funtov šterlingov ter znaša samo 78 milijonov 118.507 funtov. Prav tako je tudi glede izvoza, ki je znašal v septembru lanskega leta za 62,208.335 funtov šterl. več kakor letos. Letos se je izvozilo samo za 55,247.578 funtov šterlingov.

+ **Ukinjenje prvega razreda na nemških železnicah.** Nemški minister za promet je odredil, da se ukinejo vagoni prvega razreda, ker so navadno prazni. Prvi razred ostane le še za poslance in člane tujih misij.

+ **Izvoz konj in goveje živine iz Češkoslovaške prepovedan.** Češkoslovaška vlada je radi mobilizacije prepovedala izvoz konj in goveje živine.

Dnevne vesti.

— **Koalicija dela**, ki je iztrgala demokratom ljubljanski občinski svet, strašno bode demokrate v oči in psujejo in jo skušajo osmešiti pri vsakem njenem koraku. Najzlobnejše je v svoji nepoštenosti pri tem seveda zopet »Jutro«, ki pa je pri tem tako nerodno, da v isti številki postavlja samo sebe na laž. Med domačimi vestmi v svoji nedeljski številki namreč pod naslovom »Draginja« napada koalicijo, češ da je ona kriva rastoče draginje na ljubljanskem trgu, in da ničesar ne stori proti nji, v šesti notici za »Draginjo« pa samo poroča, da je koalicija dela ustanovila občinsko sodišče za pobijanje draginje in odredila najenergičneje postopanje proti navijalcem in verižnikom. Prvi mesec vlada NSSarjev torej ni prinesel velikega koraka navzdol, temveč sploh prvi korak k samoobrambi občine pred oderuhi, špekulanti in verižniki, ki jih ščiti »Jutro«. NSS je vladi, o kateri imajo demokrati odločujočo moč na javnem shodu povedala, kje da leže vzroki današnje draginje in kako zboljšati nevzdržne razmere, v odgovor je od državotvorcev prejela posmehovanje bednim in gadujočim narodnim plastem in mož, ki se trudijo vsaj z lokalno samoobrambo omiliti draginjo. Ljudstvo pa ima zasmehovanja dovolj in okolu »Jutra« bodo ostali končno le še oni, ki tja spadajo: špekulanti, navijalci in verižniki.

— **Za draginjo dela** »Jutro« odgovorno NSS. Stranka, ki sedi že mesece in mesece na vladi, ki ima v rokah državno gospodarstvo in odločilen vpliv v naši zunanji in notranji politiki, ta stranka hoče NSS naprtiti svoje grehe. Radovedni smo, kdaj jo bo obdolžila krivde, da pada naša valuta v Curihu. Sodeč po dosedanji pisavi državotvornih listov, pač tudi do tega ne bo trajalo dolgo!

— **Zaplemmba »Avtonomista«.** Včerajšnja številka »Avtonomista« je bila zaplenjena in njegova druga izdaja prepovedana. Vzrok zaplembe je objavljenje članka »Naša diplomacija«, ki ga je »Avtonomist« ponatisnil po »Beogradskem Dnevniku« z dne 30. okt., ki je, kot znano, subvencijoniran od »vrhovnega državotvorca« Milana Pribičevića, zaenkrat še našega notranjega in prosvetnega ministra in najvnetejšega borca za centralizem. K vragu s takim centralizmom, po katerem se sme v Beogradu nemoteno pisati to, kar se v Ljubljani niti z navedbo vira ne sme ponatisniti.

— **Uredniku »Njive«.** »Znani četrtinteligent« urednik še obreguje nad menoj radi neke kritike. Dokler se »ta človek« ne navadi olike, ki je tudi demokratskim urednikom v vsakdanjem življenju potrebna, se ne spuščam ž njim v debato. S tem je za me zadeva končana. Bračun. (Pripomba: Posnemal sem v odgovoru — nerad sicer — kolikor mogoče ton »Jutrovega« članka (Glej »Jutro« 5. nov. 1921!); le ulomek sem moral vzeti z ozirom na ta članek manejši, kakor ga je rabil pisec.)

— **Pri poštnem uradu na Pragerskem** se nahaja gospodična, kateri se priporoča, da se nauči vljudnosti napram strankam. V ponovnem slučaju navedem ime in se bom obrnil na predpostavljeno oblast. — Pragerčan.

— **Nemci v češkosjovaški republiki.** Državnih obrtnih in strokovnih šol v Češkoslovaški je 48 čeških, 66 nemških, 10 slovaških, 2 rusinski, 1 češkonemška. Z državnim denarjem podpiranih je 60 čeških, 22 nemških, 8 slovaških in 1 češkonemška šola. Ostalih šol je 10 čeških, 5 nemških. Na čeških šolah je 22.847 učencev, izmed teh jih je 22.541 češke, 134 pa nemške narodnosti. Na nemških šolah je le 12.911 učencev, izmed teh jih je 11.873 nemške narodnosti. Vsega vkup je na teh šolah (na državnih in drugih) 25.099 učencev češke in 12.510 nemške narodnosti. Država vzdržuje ali podpira 108 strokovnih in obrtnih šol s češkim učnim jezikom ter 88 z nemškim učnim jezikom. Iz navedenih podatkov je videti, kako naklonjena je češkoslovaška vlada nemški manjšini. A kljub temu favoriziranju trobijo nemška trobila v svet, da so Nemci v Češkoslovaški zatirani. O, ko bi se tako godilo ubogi slovanski raji v Korotanu!

— **V korist Jugoslovanske Matice** se prodajajo radirke domače tvornice »Vulkan« v Kranju, nadalje krema za čevlje pod imenom »Jadran«, vaniljski sladkor in pecivni prašek »Adrija« ter šolski zvezki iz tvornice Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

— **Krivo pričevanje iz maščevalnosti.** Delavka Marjeta Stremljanova je obdolžila svojo prijateljsko družbo, da je ukradel eden izmed njih precejšnjo količino medu. Ta med je potem omenjena družba jedla v njenem stanovanju, tako, da se jim je kar od ust cedilo. To je izpovedala Stremljanova tudi pred sodiščem. Kasneje pa je svojo izpoved preklicala, da je to napravila iz sovraštva, ker so se kasneje sprli. Bila je obsojena radi obrekovanja in krivega pričevanja na 6 tednov težke ječe.

— **Beg iz zaporov. Ječar pred sodiščem.** Pred kratkim sta pobegnila iz sodnih zaporov v Logatcu kaznenca France Marinšek in France Guželj. Beg je vprizoril na zvijačni način Marinšek, s tem, da je prevaral sodnega slugo ječarja Matijo Rogale. Matija Rogale je bil pozvan pred deželno sodišče in obtožen radi malomarnosti v izvrševanju svoje službe, vsled katere malomarnosti sta pobegnila dva kaznenca. Matija Rogale izpove pred sodiščem sledeče: France Marinšek mi je tožil, da je obolel za grižo. Javil sem to sodnemu predstojništvu, ki pa tej bolezni ni pripisovalo dosti važnosti. Tudi nismo klicali zdravnika. Zvečer me je prosil Marinšek, da naj pustim vrata celice odprte, da more hoditi na stranišče. To sem mu dovolil, dokler sem imel opravek pri jetnišnici. Ko sem zapiral zadnjega kaznenca, ki se je vrnil že v mraku od dela, pogledal sem v celico in videl, da so vsa ležišča polna. Šele drugi dan smo doznali, da me je prevaral Marišek tako, da je napravil na postelji umetne gobe. Marinšek pa se je skril pod stopnicami. Ponoči je odprl sosedno celico 4 in že rešil tovariša Guželja, s katerim sta potem potrgala železno omrežje na straniščinem oknu in pobegnila. Zanika vsako malomarnost. Sodišče ga je oprostilo.

— **Obrtno hranilno in posojilno društvo v Kranju** sklicuje na nedeljo dne 13. nov. 1921 ob 9. uri dopoldne v restavracijskih prostorih g. Petra Mayerja v Kranju kongres čevljarjev za Gorenjsko, povodom zaključka strokovnega čevljarskega tečaja v Kranju, ki ga je priredil Urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. Razpravljalo se bo o splošnem položaju čevljarskega obrtništva ter o snovanju strokovnih in produktivnih zadrug, oziroma njih zvez. H kongresu so vabljeni obrtniki vseh strok.

— **Cioccolatta T . . . S** tem napisom se vidi po slovenskih lokalih in prodajalnah reklamne napise neke italijanske tvrdke. Sramujejo naj se dotičniki. Ti reklamni napisi morajo takoj izginiti, če ne bomo priobčili imena dotičnih nazadnjakov. Ako hočejo Italijani pri nas delati reklamo za svoje proizvode, naj jo delajo v našem slovenskem jeziku, italijanščine pa absolutno ne pripustimo. To naj si zapomni enkrat za vselej tudi zastopnik Italijanske tvrdke, ki je vsaj včasih menda bil Slovenec. Fratelli, ko nas vabite, da Vam dajemo zaslužka vedite, da se od Vas izzivati ne pustimo! Doli z italijanskimi napisi in sicer takoj!

— **Nov samostan v Zagrebu.** Pri kapeli Sv. Duha gradijo nov samostan za menihe, ki so pribežali z otoka Cresa pred italijanskimi nasilstvi

— **G. Fran Bulić** bo prihodnje dni povodom svoje 70letnice promoviran na zagrebški filozofski fakulteti za častnega doktorja.

— **Berač Mihelač — glavna priča.** Posestnika Mihovc in Košenina v Sp. Senici pri Medvodah sta si huda nasprotnika. Pri neki priliki je očital Košenina Mihovcu, da je požeruh in da je zapravil grunt svojemu polbratu. Dalje mu je tudi očital, da je pred več leti ukradel v gozdu njegovega očeta nekaj bukev in jih prodal v Ljubljani. Glede očitka zapravljenega grunta, trdi Košenina, da je to istina, in da se je dotični Mihovčev polbrat, ki je bil takrat star še le 18 let, kasneje bridko pritoževal, kaj so napravili z njim kot neskušenim dečkom. Glede ukradenih bukev pa navede kot glavno pričo berača Mihelača. Ta prizna končno, da je res razstrosil to govorico že pred 10 leti. Tudi je prvič na sodišču izpovedal ugodno za Košenino. Toda kasneje se je nekam sumljivo izrazil proti svoji sesetri, da je lažje pričal dobro za Košenino, ker mu je ta storil že več dobrega in mu je prinesel nekoč celo klobase v hlev, kjer je ležal bolan. — Drugič pa je rekel proti neki priči: »Uredil bi rad tole stvar, priseči ne morem, da je bil res Mihovc tat, govoril pa sem to, ker sem bil nejevoljen na Mihovca. Ker se sodnik ni mogel uveriti o istinitosti navedb glavne priče berača Mihelača, je obsodil Košenino na 3 dni zapora. Njegov zastopnik je prijavil vzklic radi krivde.

— **Zaseda.** Posestnica A. K. in posestnik V. J. iz ljubljanske okolice se že dolgo prepirata za neko pot. Dne 17. okt. sta peljala zakonska A. K. v mraku voz proti domu. Pred sporno potjo jih ustavi nenadoma njihov nasprotnik s sekiro v roki in zagrmi nad ženo, ki je šla pred vozom: »Stoj! Če greš naprej se Ti ne bo dobro godilo!« V istem hipu je sunil s sekiro proti ženi. Mož, ki je opiral voz, je priskočil ženi na pomoč. Nasprotnik se je umaknil, žena je pobegnila, živina se je splašila in v divjem neredu je drvilo vse proti zasedi, ki jo je bil napadalec preje napravil čez pot, ki pa je bila preslaba za naval. — Obtoženi napadalec taji, da bi bil ženo udaril in skuša dokazati, da je držal sekiro pod pazduho, nato pa obešeno na roko. Obsojen je bil na 400 kron ali 2 dni zapora. Ker pa ga je žena pri tej priliki tudi ozmerjala, je tožil tudi on njo, tako da bosta dobila vsled neumnega prepira in trme vsak svoj delež.

— **Obtožba tatvine radi maščevanja.** Posestnika H. iz Št. Vida sta obdolžila branjevka M. Š. in nejen 18letni sin, da je ukradel H. svoječasno 7 kokoši in voz zapravljenček izpod nekega kozolca. Pri včerajšni obravnavi sta priznala mati in sin, da sta govorila to iz maščevanja, ker je bila žena 6 mesecev zaprta vsled obtoženčeve ovadbe. Drž. pravdnik: Dvignem obtožbo proti Š. ml. radi obrekovanja. — No dečko sedaj povej, ali je vzel H. kokoši in vozliček. Fant odgovori. »Ni vzel«. — Sodnik je obravnavo preložil v svrho nadaljnih pojasnil, kdaj da je pravzaprav fant govoril resnico?

Ljubljana.

= *Občinska sodišča za pobijanje draginje.* Nekdo si je dovolil zlobno mistifikacijo raznih listov, da zahtevajo funkcijonarji teh sodišč za vsako uro 80 K nagrade in vprašuje, kdo bo plačal te pristojbine, češ, da bi se morale izplačevati iz nateklih glob, ki jih je to sodišče samo izreklo. Resnica pa je, da je mestni odbor sam določil dnevnico 80 K za celo sejo, ki traja večkrat celo po 6 ur, pozno v noč, da se morejo rešiti vse agende in dokončati razprave. Za službovanje, ki ga morajo samo nekateri funkcijonarji opravljati izven sej, se je določila nagrada za *pol dneva* po 60 K. Ministrstvo samo je pa striktno naročilo, kar predvideva uredba sama, da se naplačujejo dnevnice iz budžeta občin, ne pa iz glob. Samo siromašnim občinam se je dovolilo, da se smejo stekati nekatere globe v njihovo blagajno. Ker vse rovarenje zoper ta sodišča nič ne pomaga in ker je splaval po vodi up, da bi redna sodišča odrekla veljavnost odločbam obč. sodišča, poskušajo sedaj prizadeti mogotci s takimi klevetami priti do cilja, da onemogočilo delovanje skrajno jim neljubih sodišč za pobijanje draginje. V sobotni številki »Slov. Naroda« pritira tak klevetnik v notici »Dragi sodniki ali mali računar« svojo perfidnost do vrhunca z infamnim namigavanjem, da so funkcijonarji sami navijalci. Namen je prozoren: hoče se pristuditi delo v sodišču članom, ki nepristranski in nedostopni brez ozira na levo ali desno izvršujejo prevzeto dolžnospt. Pa smo uverjeni, da se mu ta nakana ne posreči. Stavimo, da je ta dopisnik prejel za to svojo zlobno kolobocijo iz prizadetih krogov precej višjo nagrado kakor posamezni funkcionar sodišča za celi mesec in da bi sam za eno sejo zaračunil po tarifu ne 80, ampak — 8000 K.

= *Načelstvo Narodno socijalistične stranke ima danes v torek 8. t. m. ob 8. uri zvečer redno odborovo sejo v prostorih tajništva NSS.*

= *Mestna zastavljalnica* ima tomesečno dražbo marca 1921 zastavljenih predmetov 10. t. m. popoldne.

= *Nedoslednost.* Nedavno je pisal »Slovenski Narod«, da bi se že enkrat postavil spomenik narodnim žrtvam Adamiču in Lundru ter da se bodo v dosego tega namena nabirali prispevki na dan Vseh svetnikov pri Sv. Križu, kar je tudi vsak zavedni Slovenec z veseljem pozdravil. Računalo se je lahko na 20 do 30 tisoč dinarjev, če bi vsak le 1 dinar poklonil. S tem bi se gotovo pokrili stroški, ki so za postavo spomenika potrebni. Razočarani pa smo bili vsi, ko smo hoteli pokloniti svoje skromne prispevke, nabiralca pa od nikoder. Radi tega si dovoljujemo vprašati v to svrho izvoljeni odbor: Zakaj se ni nabiralo za spomenik, kakor smo vsi pričakovali, oziroma kje leži krivda?

= *Zadnja številka (31)* je bila zaplenjena in druga izdaja prepovedana. Povod zaplembe je bil članek »Naša diplomacija«. Naročniki toraj te številke ne bodo dobili ampak šele prihodnjo (32). — Uprava »Avtonomista«.

= *Ročni kovček* je izginil 3. t. m. na kolodvoru pred blagajno nekemu gospodu. Sedanjega »lastnika« je opazoval neki fant in ga je natančno opisal. Zato je bolje, če sam prinese kovčeg nazaj in ga odda v gostilni »Košak«.

Grozen umor na Poljanski cesti -- povod stanovanjski prepiri.

Včeraj popoldne malo po 14. uri se je izvršil v staroznani ljubljanski gostilni »Pri Jurju« na Poljanski cesti strašen — zavraten — umor. Morilec je dobroznani gostilničar omenjene gostilne Anton Jalen, njegova žrtev pa njegov hišni gospodar August Zajc, rač. svetnik pri dež. vladi v Ljubljani. Zajc, ki je dobil 6 globokih vbadljajev v desna prsa je bil v par hipih mrtev, Jalena pa so takoj prijeli in odpeljali na policijo.

Predzgodovina, ki je povod tega krvavega dejanja je približno ta-le: Med Avgustom Zajcem in Antonom Jalenom se je razvnel že l. 1911 oster prepir in sicer v prvi vrsti zaradi strankarstva. Ta prepir se je vedno ponavljal, osobito ker je, po lastni izpovedi Jalenovi, pokojni Zajc izrabil vsako priliko, da mu je nasprotoval in ga šikaniral. Posebno hudi prepiri so se ponavljali med njima radi stanovanja in gostilne, ker mu je Zajc dosledno grozil, da ga vrže iz hiše odnosno mu je zvišal najemnino. Leta 1917 si je kupil Jalen hišo v Šiški št. 125. na Planinski cesti. Ker pa ni mogel izprazniti nobenega stanovanja je hišo l. 1920 zopet prodal in ostal na starem mestu. Osobito pa so se ponavjali med njima podobni ostri prepiri v zadnjem času, ko razburja vse ljubljanske kroge hišnih posestnikov in najemnikov pereče stanovanjsko vprašanje. —

Včeraj dopoldne okrog 10. ure je dobil Anton Jalen od svojega gospodarja A. Zajca pismo, v katerem ga je Zajc obvestil o zopetnem povišku najemnine za gostilno in stanovanje. To pa je Jalena tako razburilo, da je šel v kuhinjo in si izbral velik kuhinjski nož, ter si ga pripravil v gostilni. Nato se je vsedel k gostilniškemu oknu in čakal, kedaj se vrne gospodar iz urada. Aug. Zajc je stanoval namreč v isti hiši v I. nadstr.

Ko je videl Jalen Zajca, da gre mimo okna je skočil pokonci pograbil pripravljeni nož in planil v vežo. V istem hipu je prestopil Zajc vežni prag. Brez besede ga je zabodel Jalen v prsa. Zajc se mu je umaknil v sosedno Vidrovo stanovanje. Skrajno razburjen in že skoro pobesnel je skočil Jalen za njim in ga je zabodel še petkrat v prsa, nakar je Zajc obležal mrtev. — Mrliča so prepeljali v mrtvašnico pri Sv. Krištofu, kjer se je vršil komisijonelni ogled trupla. Zajc je dobil 6 vbodljajjev v desna prsa in sicer 4 v višini srca, dva pa malo višje. Zaboden je bil s približno 40 cm dolgim nožem, najglobokejša rana je približno 10 cm globoka. Smrt je nastopila takoj po zadobljenih poškodbah.

Anton Jalen, roj. 1. jan. 1864 v Hlebcah pri Lescah na Gorenjskem je dejanje v polnem obsegu priznal. On je oženjen in ima ženo in tri otroke. Aug. Zajc, pa zapušča ženo in dva otroka. — Tako se je zaključil na tragičen način dolgoletni prepir med dvema odraslima, treznima in uglednima možema.

Maribor.

Kako so Nemci pri nas zatirani. Na neki slovenski strokovni šoli v Mariboru je nastavljen za učitelja Nemec, ki ne zna slovensko ter vkljub predpisom še ni položil izpita za slovenščino. Vrhutega pa se bavi mož tudi s trgovino pisalnih strojev, dasi nima potrebnega obrtnega dovoljenja.

Celje.

Zabavni večer »Bratstva«. V nedeljo zvečer je naše izobraževalno društvo »Bratstvo« prvič stopilo pred javnost, da pokaže po kratkem obstoju sadove svojega dela. Priredilo je v gornjih prostorih celjskega Nar. doma velik zabavni večer. Na večeru se je vprizorila dvodejanka »Dnevnik« in enodejanka »Damoklejev meč«. Obe predstavi ste se igrali z dobrim uspehom. Po sporedu na odru se je razvila ob zvokih tamburašev »Bratstva« prosta zabava s plesom, ki je nudila vsakemu obiskovalcu večera dovolj razvedrila. Le tako naprej po začrtani poti v izobrazbo našega proletarijata.

Predavanja na celjskem Ljudskem vseučilišču. Piše se nam: Predavanja so za vsakega človeka zanimiva in poučljiva; tudi najbolj izobraženi se pri teh predavanjih ne more dolgočasiti. Obiskana so ta predavanja od vseh slojev, zlasti od delavstva, doslej prav dobro. Opazuje se pa vendarle, da vzgojiteljev naše mladine ni mnogo navzočih. Posebno zadnje dr. Dereanijevo predavanje »o duševni in telesni vzgoji mladine« bi bilo moralo posebno zanimati naše učiteljstvo vseh šolskih kategorij, razna telovadna društva in roditelje. Pri takih predavanjih bi vbodoče bilo želeti večje udeležbe.

Cene raznim pridelkom v Celju. Novo letošnje vino se v Celju prodaja od 28 do 36 kron liter. Pa bilo bi še, da bi bilo vino isto, kot je priteklo izpod preše. Nekateri gostilničarji pa izborno kapljico popolnoma skvarijo in brozgo potem prodajajo za drag denar. — Za mleko zahtevajo kmetje na celjskem trgu že od 10 do 12 kron za liter. — Jajca stanejo komad 8 do 9 kron. — Tudi moka raznih vrst je poskočila znatno v ceni. Najfinejša pšenična moka že stane skoro 20 K kg. Da je moka v cenah tako poskočila je pripisovati mnogo temu, da je prebivalstvo zadnje dni napravilo run na trgovine, da se z isto preskrbi pravočasno. Vojaški vpoklici so ljudi skoro popolnoma zbegali, trgovci so priliko izrabili ter navili cene raznim živilom do skoro nedopustne meje.

Na seji izvrševalnega odbora JSDS v Celju, je bil v strankino načelstvo izvoljen g. Franjo Koren, pekovski mojster v Celju.

Martinova veselica celjske okoliške požarne brambe je morala v nedeljo 6. tm. izostati in se vrši šele prihodnjo nedeljo 13. tm. Vzrok, da se veselica ni vršila, je ta, ker je bilo v celjski okoliški občini v dnevih vojaških vpoklicev prepovedano točenje alkohola. Za mestno občino ta prepoved ni obstojala.

Gledališče in glasba.

Repertoar Narodnega gledališča:

Drama.

Torek, 8. novembra — Zaprto.
Sreda, 9. novembra — Revizor. Izven.
Četrtek, 10. novembra — Komedija zmešnjav. Izven.
Petek, 11. novembra — Revizor. D.

Opera.

Torek, 8. novembra — Boris Godunov. A.
Sreda, 9. novembra — Boheme. B.
Četrtek, 10. novembra — Rigoletto. B.
Petek, 11. novembra — Evangeljnik. C.

Književnost in umetnost.

Grafični tečaj »Probude« se je pričel v nedeljo, dne 6. nov. Poučavale se bodo vse tehnike vdolbenega in izbočenega tiska. Dobri risarji (umetniki in diletantje) se še sprejemajo v omejenem številu. Vpisnina znaša za one, ki niso vpisani kot slušatelji v »Probudini« slikarski šoli, 50 K, ukovina pa znaša na mesec 80 K. Vpisavanje se vrši pri voditelju šole g. Fr. Sterletu. Grafični tečaj vodi kakor že javljeno slikar Saša Šantel. Vse podobne informacije pri ravnateljstvu »Probude«, tehniška srednja šola.

Tonka-Album: Nakladom umjet. fotografskog ateliera »Tonka«, Zagreb. Prigodom 20. godišnjice zvaničnog rada. Sa 23 umjet. reprodukcija. Uvodom popratio dr. V. Prestini. Eleg. broš., tisak i klišeji kr. zem. tiskare. Ovo je prvi pokušaj jednog domaćeg fotografa oko izdavanja svog albuma po uzoru velikih svjetskih fotogr. atelijera. Premda se tiskarskim putem gube fine nijanse fotografije, jasno si vidi iz tog albuma, da se ovaj naš domaći atelier nalazi na visokom stepenu umjetničkog shvaćanja, u kom nema nimalo šablone i diletantizma. Istančano umjetničko čuvstvo dolazi do svog izražaja u stavu, u postavljanju svjetla i sjene kao i u izradbi detalja na fotografiji. Već smo dosad nalazili dosta reprodukcija slika iz ovog atelijera po raznim časopisima, osobito iz kazališnog svijeta, za koji si je atelijer »Tonka« stekao velikih zasluga, a sada donosi taj album na jednom mjestu nekoliko najuspjelijih snimaka iz zagrebačkog društva i iz kazališta. Album se može nabaviti kod atelijera »Tonka«, Trg I. br. 16.

»Prosveta«. Skoro sleherna vas v naši deželi ima svoje društvo, ki mu je naloga zbirati v svojem okrilju mlado in staro, nuditi mu razvedrila in izobrazbe ter množiti mu duševne in telesne moči. Imamo bralna, pevska in telovadna društva, dramatične krožke itd. Nove razmere so obudile skoraj vsa naša društva k novemu življenju in uspešnemu delovanju. To delovanje bi bilo še uspešnejše, ako bi bila med posameznimi društvi vez, ki bi jih tesneje družila, neki kažipot, ki bi jim kazal skupni cilj, neki svetovalec, ki bi jim kazal pot za dosego skupnega cilja: narodove izobrazbe, njegovega duševnega in telesnega razvoja. da se ustvari taka medsebojna vez, je sklenila »Goriška slovenska omladina« izdajati mesečnik »Prosveta«. Že naslov sam nam pove, s čim se bo pečal ta mesečnik. Predvsem ima biti glasilo vseh prosvetnih društev. »Prosveta« bo prinašala članke o naših kulturnih delavcih, o sistematičnem delovanju pri nas in drugod. Nadalje bo prinašala vesti o kulturnem gibanju pri nas in pri drugih narodih. Kajti treba je, da po svojih prireditvah ocenimo svoje delo in da po tujih merimo svoje moči. List bo obsegal društveni, gledališki, telovadni in sportni vestnik, poročila o raznih prireditvah, njihova naznanila in ocene, nasvete društvom in druge organizatorične vesti. Objavljal bo tudi kritike novih knjig. Kolikor bodo dopuščala denarna sredstva, bo postregel list pevskim društvom z izdajo novih skladb v posebni prilogi. Po možnosti bo prinašal list ilustracije. Tak list je nujno potreben, ako hočemo, da doseže naše društveno delovanje višjo stopnjo. S takim listom, ki naj bi dajal društvenemu delovanju pravo smer, preprečimo, da ne zaidejo društva na kriva pota pri duševni in telesni vzgoji naroda. List se bo tiskal na 24 straneh četverke. Cena se bo določila tako, da jo bodo zmogli tudi najširši sloji. List bo pričel izhajati v kratkem. Kedaj izide prva številka, objavimo v časopisih; danes pa vabimo na sodelovanje in naročbo. — »Goriška slovenska omladina«, Tiskovni odsek, Gorica, Corso Verdi 37. —

Primorje.

Proslavite Gregorčičev spomin! Dne 15. novembra bo 15 let odkar je umrl veliki goriški pesnik Simon Gregorčič. Na inicijativo »Goriške Straže« misli goriško ljudstvo slovesno proslaviti petnajstletnico svojega velikega sina. Z zadoščenjem beležimo, da se bo izvršila proslava v zmislu Gregorčičevih besed: »Pepelni dan ni več dan Tvoj, Tvoj je vstajenja dan !« Prav primerno bi bilo, da bi se tudi pri nas spominjali s primernimi prireditvami petnajstletnice velikega pesnika, posebno pa bi se morali spomniti tega dne šole. Po svoji plemenitosti, idealnem navdušenju je Simon Gregorčič — pesnik ne samo neodrešenih, temveč predvsem pesnik mladine! Zlasti pa bi danes spoznavanje čistega rodoljubja, ki je v vseh Gregorčičevih pesmih, uplivalo blagodejno na mladino in bi znatno pripomoglo k moralni izpopolnitvi sedanje mladine. Zato proslavite Gregorčičev spomin!

Kozanski zločin. Kakor znano je bil v Kozani na kmetski veselici ustreljen od karabinjerjev neki italijanski financar. Sedaj pa bi hoteli karabinjerji zvrniti krivdo na Slovence, da bi na ta način oprali sebe. Pri tem jim seveda pomagajo fašisti in slavni tržaški »Piccolo«, ki javno trde, da je bil financar ustreljen od Slovenca. Da bi bolj držala njih nesramna laž, so celo tako predrzni, da so si izmislili ime in sedaj trde, da je bil morilec neki Srebrnič iz Šempasa. Ponoviti hočejo tako umazanost, ki so jo zagrešili pri Bonovem slučaju. Toda kakor je tedaj zmagala resnica, tako bo zmagala pravica tudi sedaj kar bodo že še Italijani izpoznali.

Rok za vlaganje prošenj za vojno odškodnino je podaljšan do dne 31. decembra. S tem je laška vlada ugodila vsaj eni zahtevi našega ljudstva. Toda da bi pričeli vendar enkrat tudi z izplačevanjem odškodnine. Vsaj prošenj morajo imeti na laških uradih že cele kupe!

Domače kolesarske dirke so priredili v nedeljo, dne 23. t. m. domačini v Štandrežu. Točno ob dveh dvajset minut je bil odhod iz gostilne Mohar. Pot je šla preko Ločnika, Fare, Majnire in Sovodenj v Štandrež. Prvi je dosegel cilj Alojzij Nanut v 50 minutah, drugi je bil Mirko Mučič, tretji Rudi Lutman in četrti Hobon Emil. Ljudstvo se je udeležilo dirke v velikem številu.

Napačna vest. Zadnja »Goriška Straža« poroča, da se je poročil v Ljubljani g. A. Kozman z gospodično Olgo Jezeršek. Vest je neumestna šala obsojanja vredna mistifikacija.

Orožnikov pes usmrtil otroka. V Boljunu so italijanski vojaki naščuvali orožniškega psa na 7letnega fantiča Kika. Pes je otroka ugriznil v nogo, da je deček vsled zastrupljenja krvi umrl. Zločincem se ni ničesar zgodilo, a tudi nevarni pes leta prosto okrog.

Surovi financarji. Blizu Lupoglava so 3 financarji ustavili dva starčka ter ju zato, ker nista znala italijansko do krvi pretepli, nato pa pahnili v jarek.

Grozodejstva fašistov. Blizu Vranjega sela je nekdo ponoči ustrelil nevarnega fašista Petronia. Čez par dni so pridrveli v vas fašisti, da maščujejo tovariša ter so dvema popolnoma nedolžnima posestnikoma požgali hiše in vsa gospodarska poslopja.

Izza kulis londonskega posojila.

O našem zunanjem državnem posojilu, ki ga je šel sklepat v London minister Kumanudi, odkriva Čeda Mijatovič v belgrajski »Politiki« gorostasne stvari in po njem »Novi Čas«.

Posojilo prevzame neka neznatna londonska zasebna banka — Bolton, ki bo pa le posredovala, da dobimo nekaj gotovine, ker sama niti ne razpolaga s tolikim kapitalom; glavni delež pa odpade na tvrdko Armstrong. Ta tvrdka naj dobi monopol na zgradbo vseh naših železnic in pristaniških del in od nje izključno bi morali kupovati ves železniški materijal, kakor tračnice, lokomotive, vagone itd.

To se pravi: neglede na oderuške obresti, ki jih bo morala naša država plačevati za tisto malo gotovine, ki jo dobimo na roke, se bomo morali odreči svobodnemu razpisu ogromnih železniških in pristaniških gradbenih del in oddaji najcenejšemu ali drugače najboljšemu ponudniku. Tvrdka Armstrong nam bo svoje zahteve enostavno diktirala. Razen tega bomo morali kupovati od nje — iz druge roke ves železniški materijal, ki ga bo ona na svoj naslov kupovala drugod in potem prodajala nam! Tudi tu bo torej izključena vsaka svobodna konkurenca dobaviteljev in tudi tu nam bo tvrdka Armstrong po svoji volji narekovala ceno.

Pod sramotnejšimi in nesmiselnejšimi pogoji še ni nikdar nobena država sklepala posojil. Kako smo mi prišli do tega?

Skrivnost je v tem: Naš generalni konzul v Londonu dr. Joca U. Jovanović je že več let v najtesnejših zvezah s tvrdko Armstrong in se že dolgo trudi, da bi ji izigral v roke kako mastno kupčijo z našo državo, pri kateri bi seveda dobršen del padel v njegov žep. Doslej se mu to ni posrečilo. Sedaj pa je dobil v roke g. Kumanudija, ki v svoji nesposobnosti ne ve najti drugega izhoda iz gmotne stiske države, nego da se izroča v roke najnesramnejšim kapitalističnim pohlepnežem, ki jih vodi proti lastni državi naš generalni konzul dr. Jovanović.

Kakor poroča g. Mijatović, je posojilna pogodba že sklenjena, samo formalno še ni podpisana. A gospod generalni konzul dr. Joca Jovanović bo zaslužil na račun države 64 milijonov dinarjev ali 256 milijonov kron provizije!

Pozivamo naše poslance, naj od vlade nemudoma zahtevajo pojasnila o londonskih finančnih akcijah gospoda finančnega ministra. Ljudstvo hoče vedeti, kam gre njegov znoj, ki se terja od njega na naslov države!

Odgovornost za gorajšnjo vest prepuščamo »Politiki« in »Novemu Času«. Pri nas je pač vse mogoče in — verjetno!

Zahtevajte „JUGOSLAVIJO“

Proda se:

HIŠA

se proda iz proste roke z že dobro vpeljano trgovino 5 minut od rudnika, pol ure od postaje v Trbovljah. Natančnejša pojasnila daje g. Anton Medvešček, Loke 20, Trbovlje II. 2222

DOBROIDOČA PEKARNA

se proda na javni dražbi dne 17. novembra t. l. dop. Proda se ves inventar, pekarski prostori pa se dajo v najem za več let. Reflektanti naj se oglase na licu mesta v Varaždinu, Optujska ul. 45. 2243.

MOBILJE, OBLEKE IN RAZNEGA ORODJA

se proda. Poljanska cesta, baraka št. 11.

PRODASTA SE DVE KOZI,

ena molzna in ena stara 7 mesecev. Poizve se Furlan, Brezovica pri Ljubljani. 2247.

RADI POTOVANJA

se proda več raznega pohištva. Poizve se Križevniška ul. št. 7., pritličje levo. 3421.

Službe:

KONTORISTINJA

samostojna slovenska in nemška korespondentinja, izurjena strojepiska in stenografinja se takoj pod ugodnimi pogoji sprejme. Golob et Co. tovarna kemičnih izdelkov, Ljubljana-Vič. 2192

STAREJŠA PRODAJALKA

se sprejme v trgovino z mešanim blagom. Dobre manufakturistinje imajo prednost. Istotam se sprejme deklica k 6 mesecev staremu otroku. Ponudbe s spričevali na upravo lista pod »Trgovina«. 2232

SPREJME SE TAKOJ MLAD, BRIVSKI POMOČNIK

plača dobra. Več se izve pri poštnem uradu na Muti ob Dravi. 2248.

Razno:

ZAMENJAM

svoje stanovanje v Mariboru z enakim v Ljubljani (ena soba, kuhinja, vrt). Ponudbe pod »Magdalena« na upr. »Jugosl.«.

JAKOB JANEZ

vodnjarski mojster. Radeckega vas 32.

IŠČE SE LOKAL

za gostilno in trgovino. Koncesijo imam. Prevzamem tudi v delo na roko pletene nogavice, zimske in letne Marija Jelanič, Stara pot 1.-III. 2245

DVE MLADI, ZABAVNI GOSPODIČNI

želita, tem potom živahne korespondence z enakimi gospodi. Pismene ponudbe pod »Zabava« in »Veselje« na upravo lista. 2239.

VISOKOŠOLEC

želi dajati inštrukcije pri boljši rodbini. Ponudbe na upr. pod »Inštruktor«. 2241.

STAVBIŠČE SE KUPI.

Sončnata, zdrava lega. Voda, električna ali plin v bližini. Ponudbe (cena za kvadratni meter) pod »Vila« na upr. lista.

SPREJME SE VEČ UČENCEV

za poučevanje glasovirja po najnovejši metodi. Ponudbe pod »Glasovir« na Aloma Company, anončna družba Ljubljana, Kongresni trg št. 3. 2240.

REVEN VISOKOŠOLEC, FILOZOF

išče inštrukcijo, oziroma kakšno drugo primerno službo. Cenjene ponudbe na upravo »Jugoslavije« pod »vesten«.

Novo! Novo!

Helena.

Povest Marije Kmetove.

Cena vezani knjižici 28 K,

Broširani 24 K.

Naroči se:

Zvezna knjigarna

Ljubljana, Marijin trg štev. 8.

Kompanjon

se išče vsled dovršenega povečanja zelo dobičkanosnega podjetja (tvornice) v Ljubljani. Strokovna znanost ni potrebna. Kapital 150.000 dinarjev. Ponudbe pod „150.000“ na upravništvo tega lista.

Knjiga s slikami za zabavo in pouk našim malim

MOJ ZVERINJAK

izvod 20 K

v Zvezni knjigarni

v Ljubljani, Marijin trg štev. 8.

Elektrotehnično podjetje Fran Saks

Maribor, Slovenska ulica 20. Ljubljana, Rimska cesta 10.

obvešča svoje odjemalce in trgovske prijatelje, da je začel izvrševati **elektrotehnično obratovanje z 1. oktobrom t. l. zopet samostojno in ni več v družbi z g. Tratnikom.**

Priporoča se za zgradbo vseh v elektrotehnično stroko spadajočih del, katere izvršuje z znano vestnostjo.

Parna pekarna Jean Schrey-a naslednik

Jakob Kavčič

LJUBLJANA GRADISCE 5

naznanja slavnemu občinstvu, da lahko večkrat na dan postreže s svežim in vsakovrstnim pecivom. Priporoča se za najobil. naročila.

Prodaja se v naslednjih prodajalnah:

Prešernova ul. 26. **M. Strauss,** Skofja ul. **M. Bergant,** Spodnja Siška 61. **Zanoškar,** Poljanska c. **Zabnikar,** Kongr trg 5. **Svetel,** Tržaška c. **Cernak,** Tržaška c. **Kat. Konzule,** mlekarna, Poljanska c.

BRAKO MIRNA najmodernejše urejena tovarna za izdelovanje najraznovrstnejših

pil

iz prvovrstnega materijala in v vsaki množini. Prevzemajo se tudi stare pile v novo nasekanje.

Brata KOLENC, Mirna, Dol.

Cene zmerne. Izvršitev točna.

Pazite na znamko: BRAKO MIRNA.

IVAN ŽAKOTNIK,

mestni tesarski mojster

Telefon 379 **LJUBLJANA** Dunajska c. 46

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezev in mlinov. Parna žaga. Tovarna furnirja.

Po nizki ceni:

nova dvokolesa, otroški vožički, šivalni stroji tudi malo rabljeni.

F. BATJEL, Ljubljana

Stari trg štev. 28.

Karlovska cesta štev. 4.

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. — Gotovi čevlji v zalogi.

Turistovski čevlji lastnega izdelka.

Ant. in Jožinka Brajer - Kapele

Ljubljana, Turjaški trg (Breg) štev. 1.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovost v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov

za domačo vporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

Prima čehoslov. in angleški koks za livarne in domačo vporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslovi: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. v Ljubljani, Nunska ulica štev. 19.

Za Miklavža!

Najcenejše in najhvaležnejše darilo našim malim je:

Moj zverinjak

knjiga s 45 slikami in k tem spadajočim besedilom, za pouk in kratek čas K 20·—

Moji ljubčki

živalske slike za naše malčke na trdem močno vezanem kartonu K 32·—

Mladi slikar

10 tiskanih predlog za pobarvanje z akvarel - barvami ali pastel - barvniki K 12·—

„Crnipeter“, staroznana, vesela družabna igra za zimske večere. 1 igra K 8·—

Vse se dobi v

Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 8

POZOR! PEVCI IN PEVSKA DRUŠTVA!

MALA PESMARICA

za moški zbor; žepna izdaja 11×15 cm

Stev. 1. *Davorin Jenko:* Što ćutiš, Srbine tužni?
„ 2. *Ivan pl. Zajc:* Zrinjsko-Frankopanka.
„ 3. *Anton Hajdrih:* Slabo sveča je brlela.
„ 4. *Anton Hajdrih:* Pod oknom.
„ 5. *Anton Hajdrih:* V sladkih sanjah.
„ 6. *Anton Hajdrih:* Jadransko morje.
„ 7. *Anton Hajdrih:* Pri oknu sva moliče slonela.
„ 8. *Josip Kocjančič:* Slovo. Le nocoj še luna mila.
„ 9. *P. Hug. Sattner:* Pogled v nedolžno okó.
„ 10. *P. Hug. Sattner:* Na planine!
„ 11. *Hrabroslav Volarič:* Zvečer. Moški zbor z bariton solom.

Vsaka pesem stane 1 K; 11 izvodov stane 10 K.

Stevilke 6, 7, 8, 10 in 11 stanejo po 2 kroni, 11 izvodov stanejo 20 kron. Dobiva se v

ZVEZNI KNJIGARNI, Ljubljana, Marijin trg 8.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica v Celju.

Gosposka ulica — Hotel Balkan.

Sprejema in obrestuje hranilne vloge po 4½%

od dneva vloge do dneva vzdiga.

Večje zneske in stalne vloge proti odpovednim rokom po dogovoru.

Daje posojila v vseh oblikah.

Eskomptuje različna povzetja pod najugodnejšimi pogoji.

Poštnohranilniške položnice so vsakomur na razpolago.

Uraduje vsak dan dopoldne.

Mnogo časa in denarja si prihranite ako takoj naročite

„Expres“ kotno računarico.

„Ekspres“ je zakonito zavarovana je najmodernejša in najboljša računska tabela za množenje in delenje.

„Ekspres“ je najcenejša računska tabela ter stane s poštnino vred vzorec A 5 din., vzorec B 7 din.

Naroča se pri

ZVEZNI TISKARNI V LJUBLJANI.

Prazne nove in rabljene

vreče (djakove)

v vsaki množini po najnižji ceni pri

FR. SIRC, KRANJ.

Kupujem suhe gobe, fižol, brinjevo olje.

Pozor! Prispevajte za družbo sv. Cirila in Metoda. Pozor!

Jugoslovanski kreditni zavod v Ljubljani

Marijin trg št. 8, ob Ljubljanici. :: Podružnica v Murski Soboti in Doljnji Lendavi.

obrestuje hranilne vloge in vlogo na tekoči račun po

4½%

čistih brez odbitka rentnega davka.

Ustanovljen septembra 1919.

Promet v lansk. l. nad 128,000.000 K.

Neposredno pod državnim nadzorstvom.

Glavni in odgovorni urednik Zorko Fakin. Izdaja konzorcij dnevnika »Jugoslavija«. Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.